QUEN SOMOS E ONDE ESTAMOS?

CEIP A ESCARDIA

Vilagarcía de Arousa

Pontevedra

DATOS DO CENTRO

NÚMERO UNIDADES

9

INFANTIL
- 3 ANOS
- 4 ANOS
- 5 ANOS

PRIMARIA
- 1ºPRIMARIA
- 2º PRIMARIA
- 3º PRIMARIA
- 4º PRIMARIA
- 5º PRIMARIA
- 6º PRIMARIA

NÚMERO ALUMNOS/AS

212

PROFESORADO

EDUCACIÓN INFANTIL

TITORAS: 3
APOIO:1

EDUCACIÓN PRIMARIA

TITORAS: 7

ESPECIALISTAS:
E. FÍSICA, MÚSICA, INGLÉS, RELIXIÓN

D.O.

ORIENTADORA, P.T (2)., A.L.

ACOLLIDA DO CENTRO RESPECTO Ó CA/AC

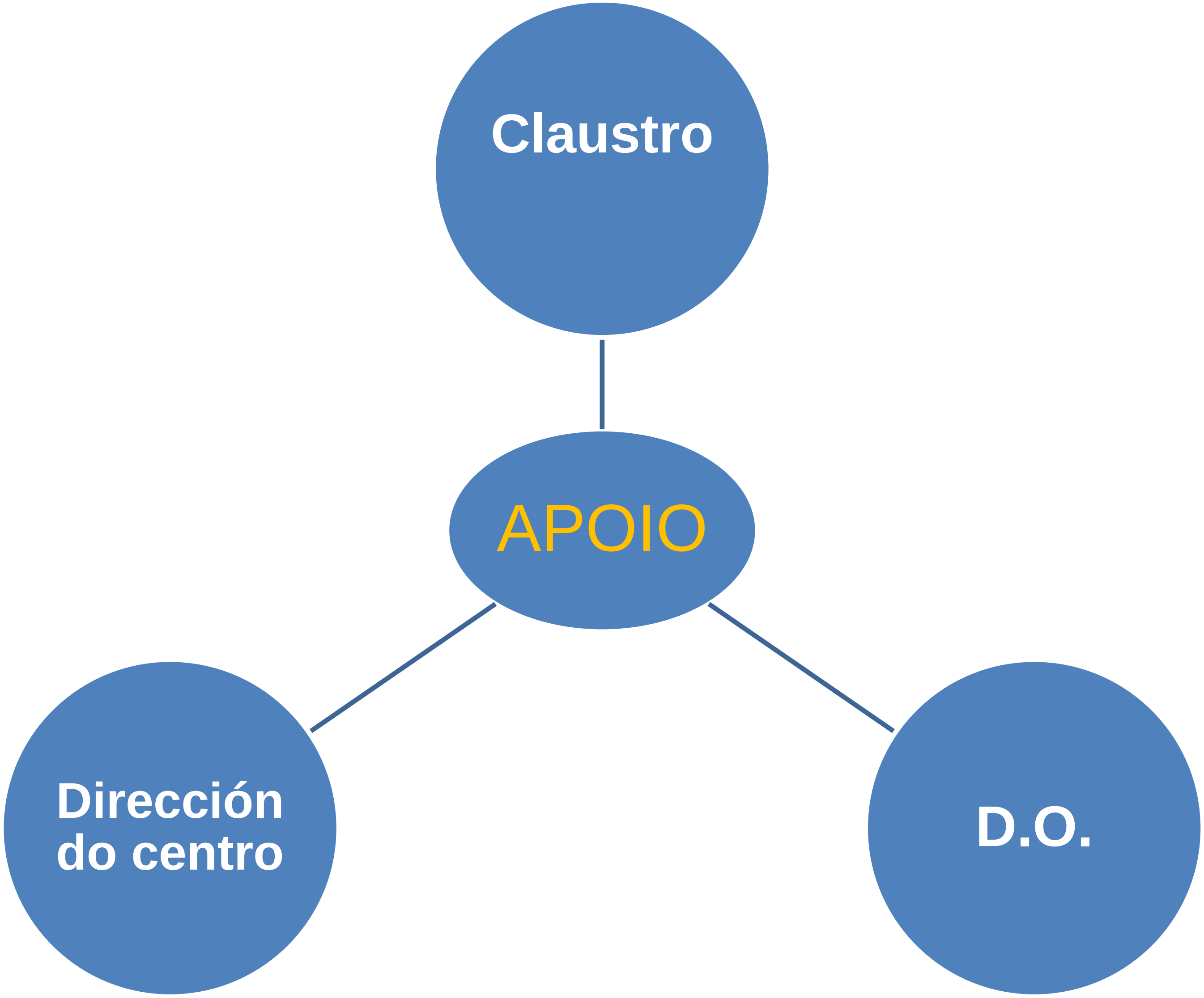

INTRODUCIÓN DO CA/AC NA NO CENTRO

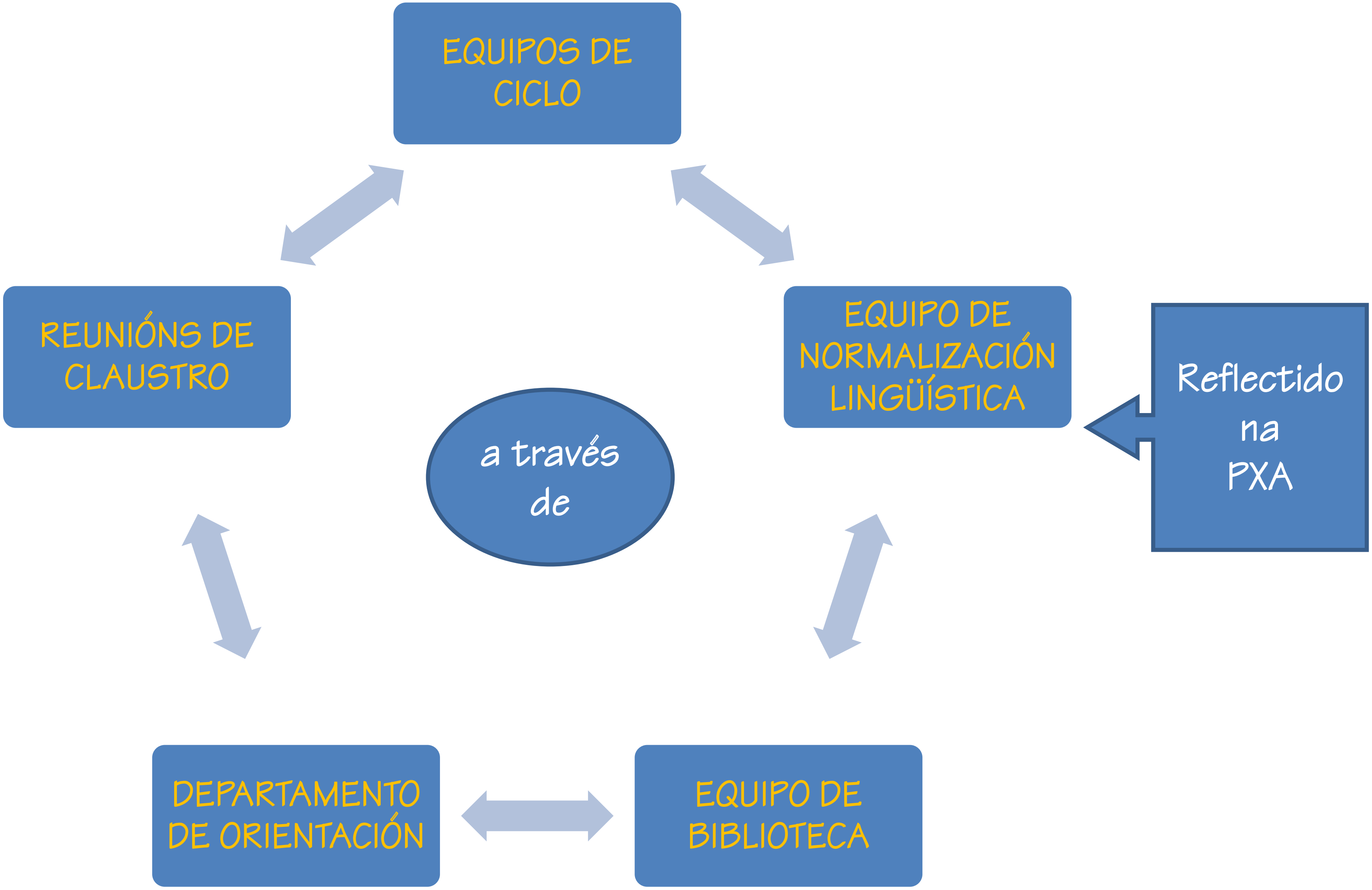

PROGRAMA CA/AC

APRENDIZAXE COOPERATIVA

Proposta da Universidade de Vic

Adaptacion de Adriana Torres e Mª Victoria Seijas

PROGRAMA CA/AC
APRENDIZAXE COOPERATIVA

COOPERAR PARA APRENDER ⟺ APRENDER A COOPERAR

Modelo proposto pola Universidade de Vic
Coordinador: José Ramón Lago

3 IDEAS PREVIAS

A estructuración da aprendizaxe de forma cooperativa favorece esta inclusión

3 IDEAS PREVIAS

2ª

COLABORAR	COOPERAR
Co-laborare	Co- operari
Laboro-is= traballo, esforzo	Opera-ae= traballo, axuda, apoio
Traballar conxuntamente	"Mostrar interés mutuo" "Axudarse ou darse aopio mutuo"

3 IDEAS PREVIAS

3ª

Algunhas COMPETENCIAS

COMUNCATIVAS

Expresar, escoitar ideas axenas, colocarse no lugar do outro, respetar opinions, tomar decisions, etc.

SOCIAIS

Practicar o dialogo e a negociacion para resolver conflitos, traballar en equipo aportando o que un sabe, etc.

Difícilmente se poden practicar e aprender se os alumnos/as non teñen a oportunidade de traballar xuntos, en equipo.

POR QUÉ A APRENDIZAXE COOPERATIVA?

- Porque mellora no rendimento académico:

✓ Aumentando a autoestima e a motivacion nos alumnos con dificultades.

✓ Aumentando as habilidades de procesamento dos alumnos mais capaces.

A APRENDIZAXE COOPERATIVA NA LEXISLACIÓN VIXENTE

No **Decreto 229/2011** de Atención á diversidade recóllese:

"Na resposta educativa á diversidade priorizaránse as medidas de carácter ordinario e normalizador. As de carácter extraordinario só se levarán a cabo unha vez esgotadas as anteriores. (Artigos 4 e 7). Entre as *medidas ordinarias de atención á diversidade* inclúense:

c) Metodoloxías baseadas no **TRABALLO COLABORATIVO en grupos heteroxéneos**, titoría entre iguais, aprendizaxe por proxectos *e outras que promovan a **inclusión**.*

ESTRUTURA DA ACTIVIDADE COOPERATIVA

Unha ESTRUTURA DA ACTIVIDADE COOPERATIVA debe asegurar:

- A **PARTICIPACIÓN EQUITATIVA**: todos os alumnos/as deben ter a oportunidade de participar equitativamente na actividade.
- **A INTERACCIÓN SIMULTÁNEA:** todos os alumnos/as deben ter a oprtunidade de expresar o seu punto de vista, dialogar cos demais ata chegar a un acordo.

PROPOSTA DA UNIVERSIDADE DE VIC

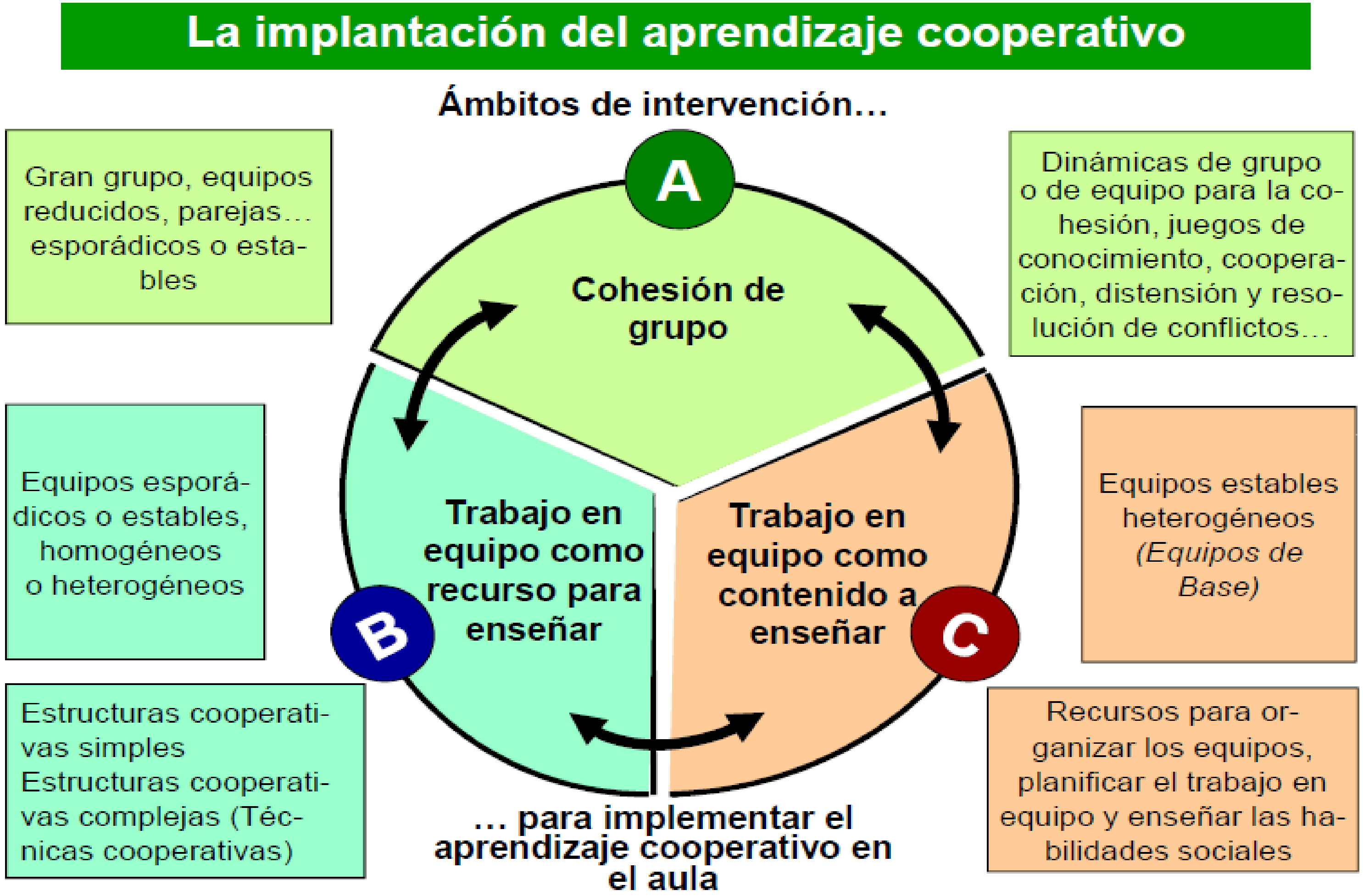

* Esquema recollido do Programa CA/AC (Universidade de Vic).

UNHA CUESTIÓN PREVIA: A FORMACIÓN DOS EQUIPOS

Para formar aos equipos de maneira heteroxénea distribuimos aos nenos/as en tres subgrupos:

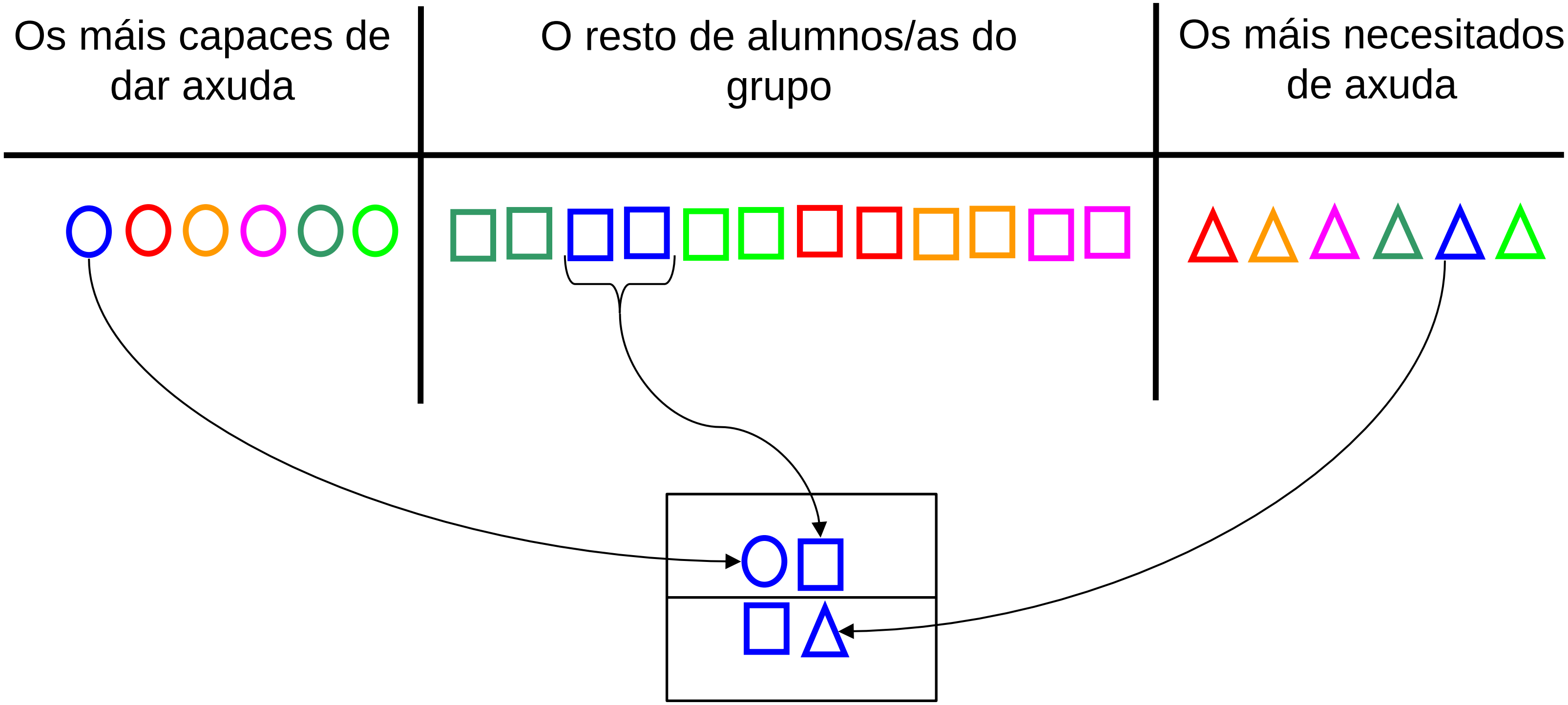

* Esquema recollido do Programa CA/AC (Universidade de Vic).

FORMACIÓN DOS EQUIPOS-Infantil

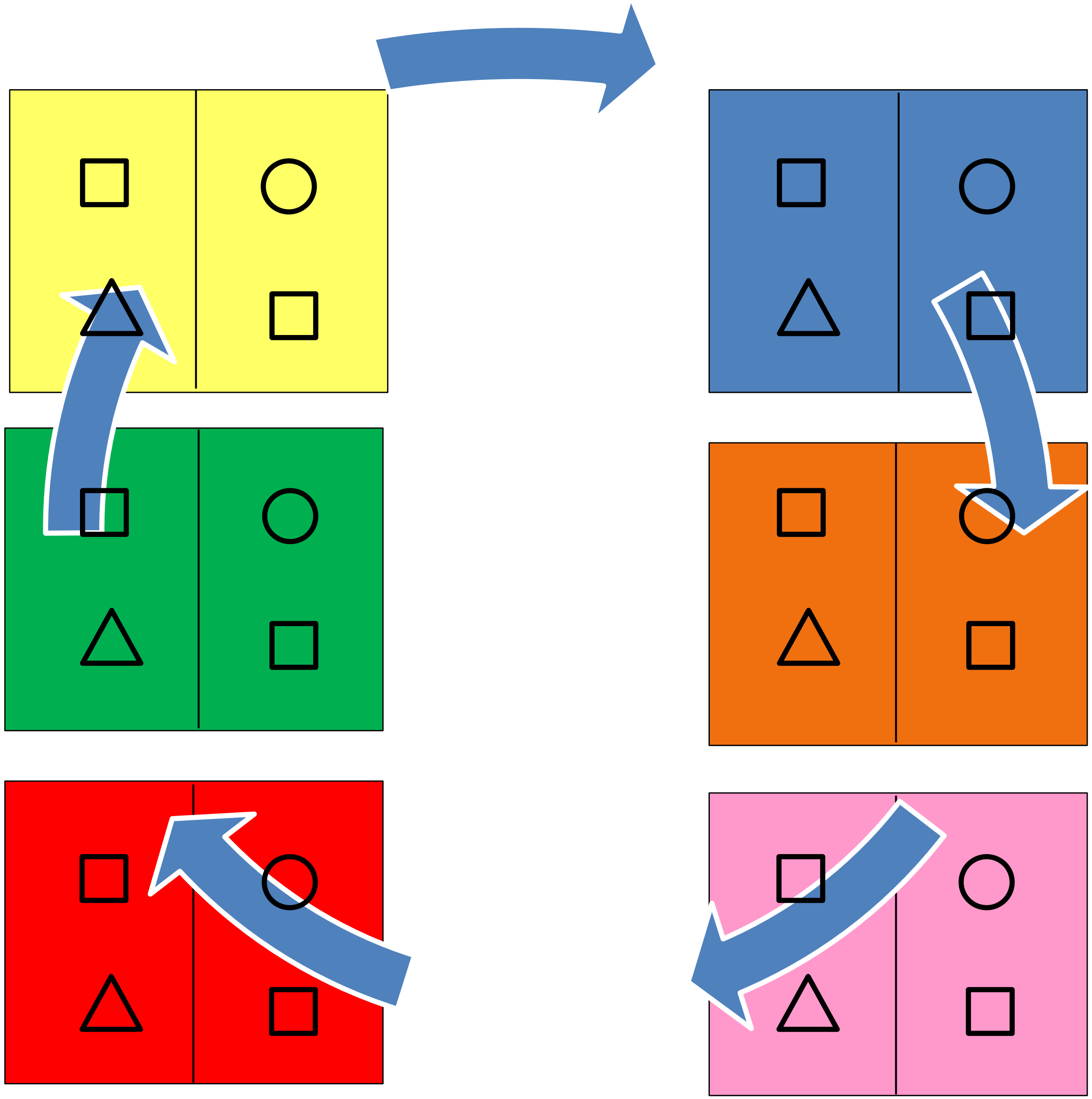

FORMACIÓN DOS EQUIPOS-Primaria

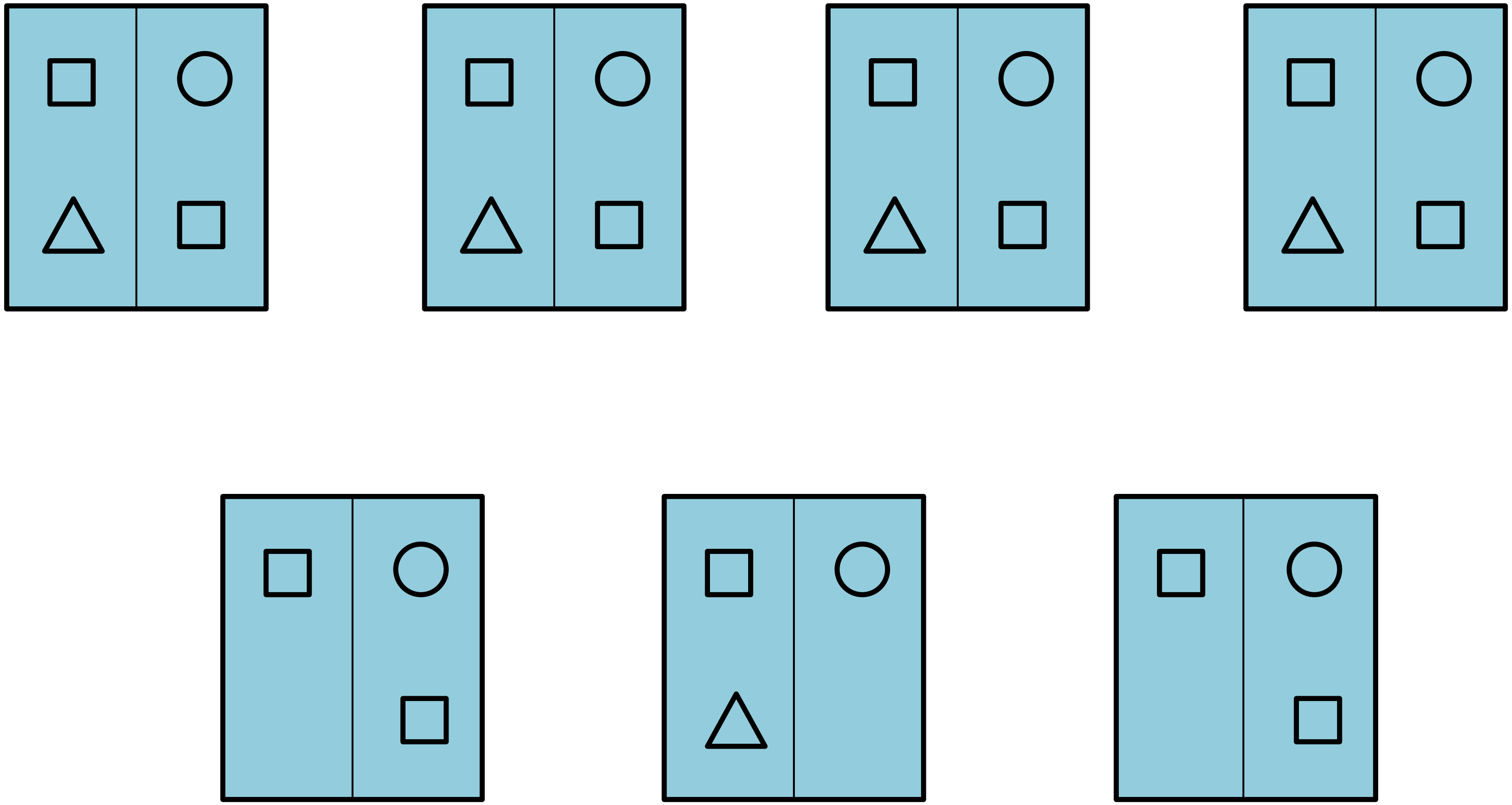

ESTABLECEMOS OS CARGOS DOS EQUIPOS

CARGO	FUNCIÓNS E RESPONSABILIDADES
Coordinador/a	Modera as actividades: controla que se sigan os pasos da estructura utilizada, controla o ton de voz e asigna cargos cando falta algún membro.
Secretario/a	Escribe, toma nota das decisións do grupo.
Portavoz	Transmite as ideas do equipo (posta en común).
Responsable do material	Encárgase do material, de repartilo, supervisar o seu coidado e gardalo.

ÁMBITO DE INTERVENCIÓN A:
A cohesión de grupo

Ir creando as condicións óptimas para que o grupo esté cada vez máis disposto a traballar de esta maneira: Aprender en equipo e axudarse a aprender.

Ir utilizando, de unha forma cada vez máis xeneralizada, estruturas cooperativas (simples e complexas):

- para aprender xuntos
- e axudarse a aprender

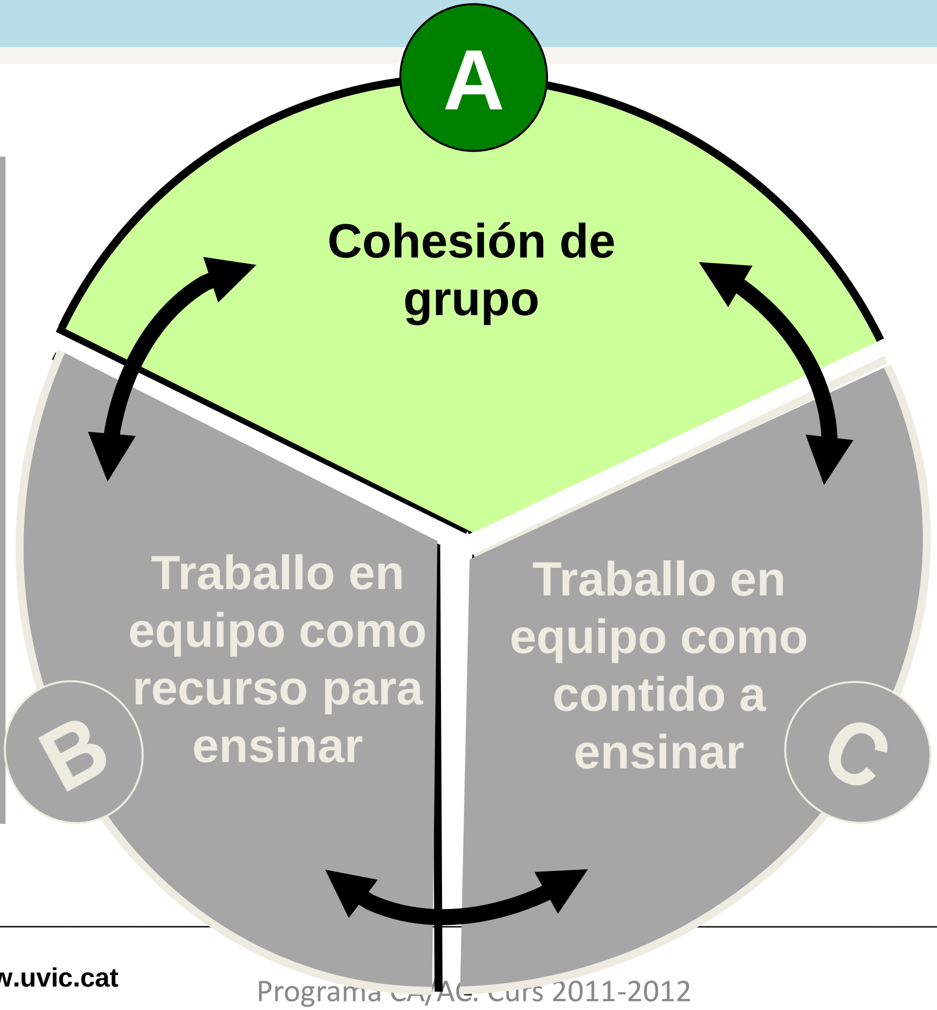

Ir ensinando aos alumnos a traballar en equipo para:

- Superar os problemas que van surdindo (autorregular o funcionamiento do seu equipo)
- Organizarse cada vez mellor como equipo

ÁMBITO A: COHESIÓN DE GRUPO

Por que a cohesión de grupo?

COHESIÓN DE GRUPO → condición necesaria → para ESTRUCTURAR AS ACTIVIDADES DE APRENDIZAXE COOPERATIVA

preparar ao grupo para

- crear un clima favorable á cooperación, á ***solidaridade,***
- incrementar, pouco a pouco, a conciencia de pertenza a un grupo,
- trátase de programar **actividades** que faciliten e contribúan a crear unha **COMUNIDADE DE APRENDIZAXE.**

Dinámicas de Grupo → conxunto de elementos que provocan un determinado efecto en quenes participan nelas

para fomentar

- a participación, o debate,
- o coñecemento mutuo, a interrelación, a distensión dentro do grupo
- facilitar a participación dos alumnos correntes no proceso de inclusión dalgún compañeiro
- mostrar a importancia do traballo en equipo
- sensibilizar ao alumnado para traballar cooperativamente

ÁMBITO A: COHESIÓN DE GRUPO

Para que?

- **Fomentar a participación**, o debate e o consenso na toma de decisións: grupo nominal, as dúas columnas, a bóla de neve…
- **Favorecer a interrelación, o coñecemento** mutuo e a distensión dentro do grupo: a pelota, a telaraña, a maleta, a entrevista, as páxinas amarelas…
- **Facilitar a participación dos alumnos/as "corrientes" no proceso de inclusión de algún compañeiro/a** e potenciar o coñecemento mutuo: ciclo de amigos, rede de apoios…
- **Mostrar a importancia e a eficacia do traballo en equipo**: a terra azul, o xogo da nasa, o equipo de Manuel…
- **Preparar e sensibilizar ao alumnado para traballar de forma cooperativa**: mundo de cores, cooperamos cando,…

ÁMBITO A: COHESIÓN DE GRUPO

En que momentos?

En que momentos?

- Na Asemblea
- No saúdo inicial, na despedida.
- Nas celebracións grupais, nas festas…
- Horas de titoría

PAUTAS PARA O ANÁLISIS DA COHESIÓN DUN GRUPO-CLASE

		Ocurre		*Prioridad*			*Actividad o dinámica de grupo propuesta*	*Programación*			
		Sí	*No*	*1*	*2*	*3*		*Para qué*	*Cuando*	*Donde*	*Como*
1.1	¿El nivel de participación de los alumnos es muy diferente? ¿Mientras unos son muy extrovertidos y participan mucho e incluso tienden a monopolizar las intervenciones y a imponer su punto de vista, otros son más introvertidos y les cuesta mucho participar, y los demás a penas tienen en cuenta su punto de vista?...										
1.2	¿No siempre hay una buena relación entre los alumnos? ¿Algunos se sienten marginados, excluidos, no suficientemente valorados...? ¿Se conocen poco entre ellos? ¿Hay tensiones entre los alumnos del grupo?...										
1.3	¿Los alumnos corrientes y los alumnos con alguna discapacidad se relacionan poco? ¿Los primeros dejan de lado a los segundos y algunos incluso se burlan de ellos?										
1.4	¿Entre los alumnos predominan actitudes individualistas (cada uno va a lo suyo) y/o competitivas (rivalizan entre ellos para ser el mejor de la clase)? ¿A algunos les agrada trabajar en equipo sólo para aprovecharse del trabajo de los demás? ¿Otros lo rechazan porqué no quieren que nadie se aproveche de su trabajo? ¿Algunos prefieren trabajar solos antes que hacerlo en equipo?...										
1.5	¿En general, los alumnos no valoran el trabajo en equipo? ¿No dan importancia a valores como la solidaridad, la ayuda mutua, el respeto por las diferencias? ¿Es difícil que se sientan responsables del aprendizaje de sus compañeros? ¿Cuesta conseguir que se ayuden unos a otros a aprender los contenidos de las distintas áreas?...										

O TRABALLO EN EQUIPO COMO RECURSO

UNHA CUESTIÓN PREVIA:
A FORMACIÓN DOS EQUIPOS

Para formar aos equipos de maneira heteroxénea distribuimos aos nenos/as en tres subgrupos:

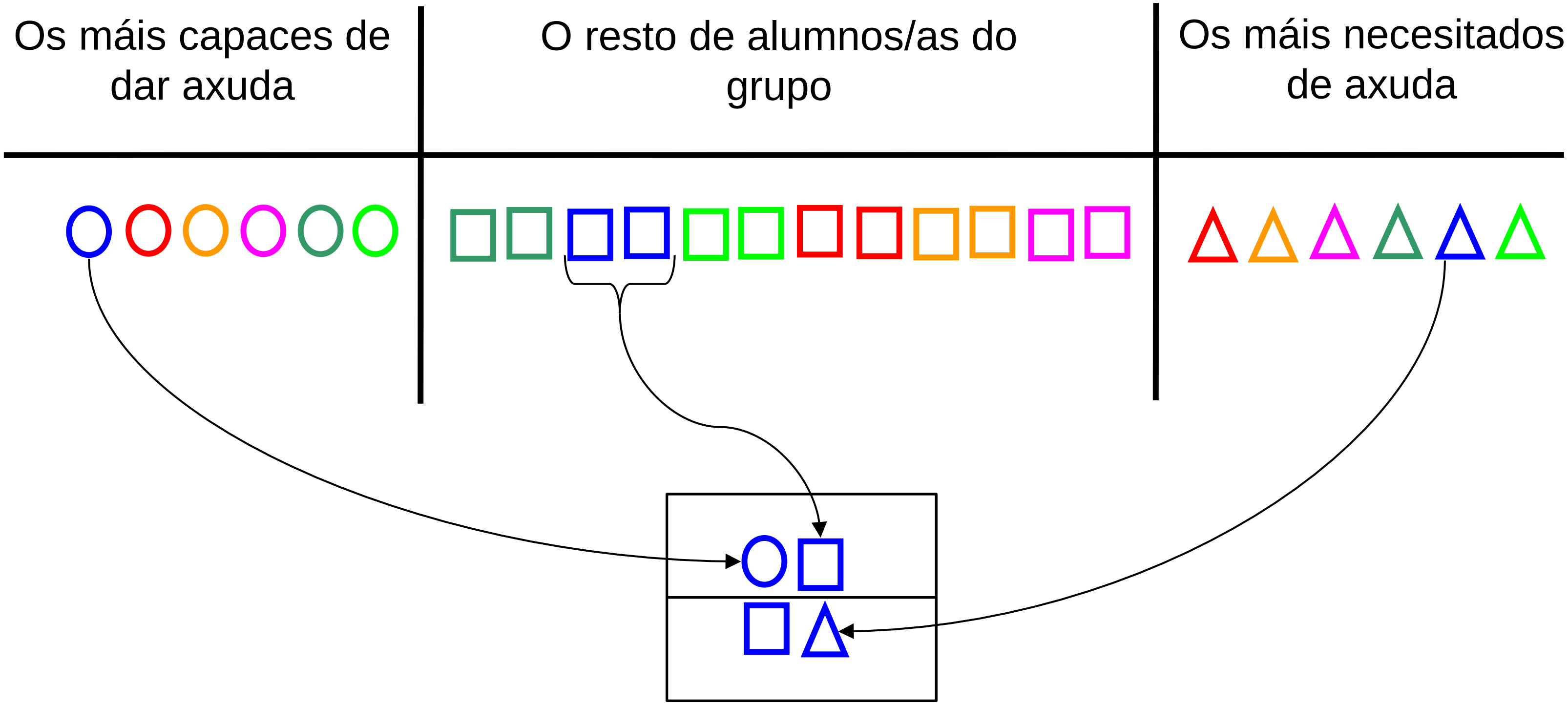

* Esquema recollido do Programa CA/AC (Universidade de Vic).

FORMACIÓN DOS EQUIPOS-Infantil

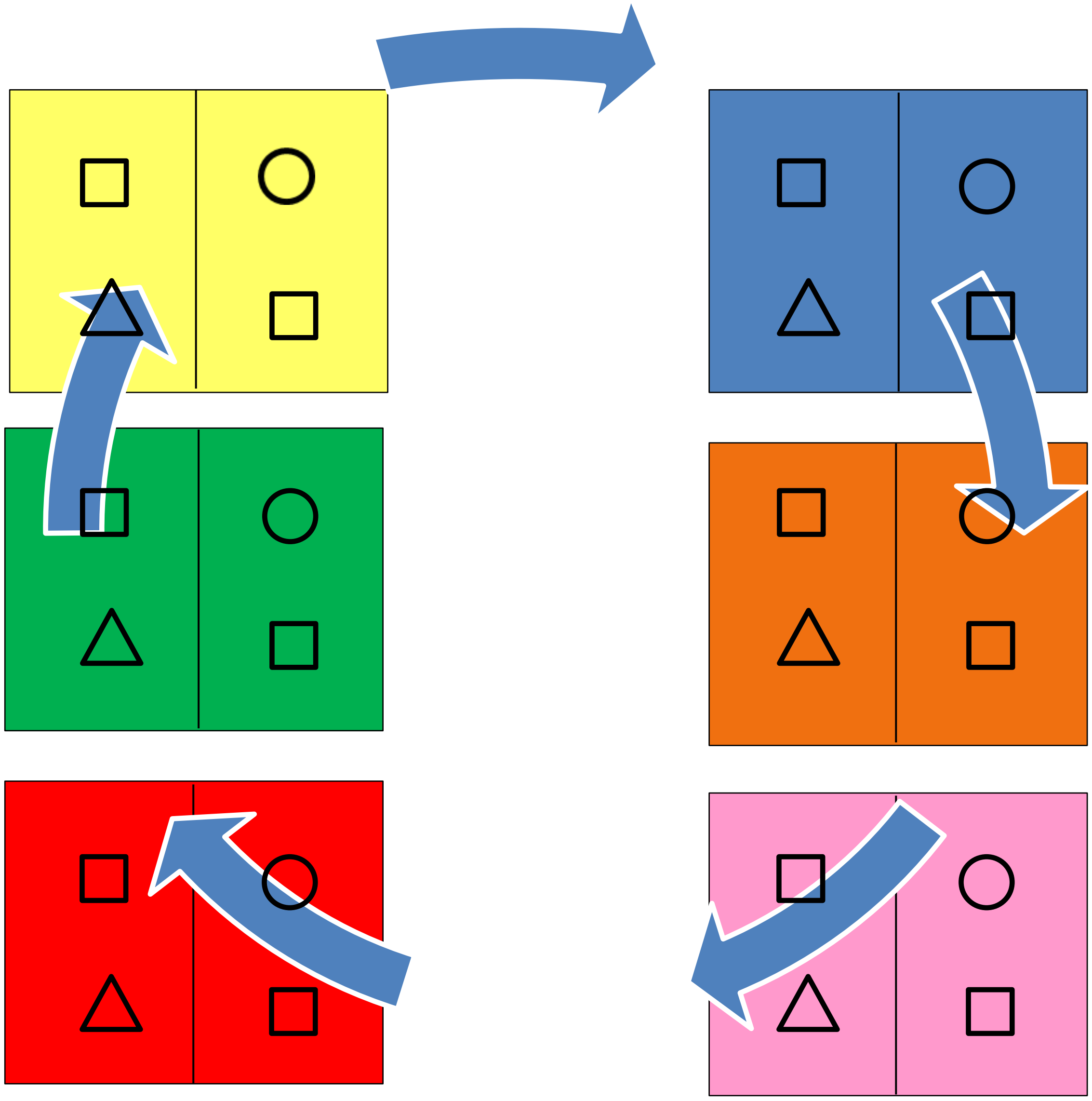

FORMACIÓN DOS EQUIPOS-Primaria

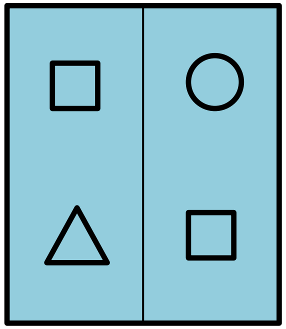

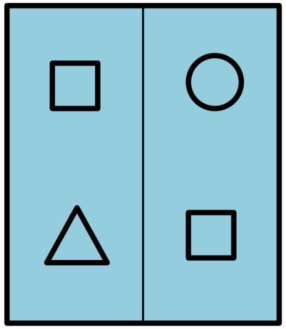

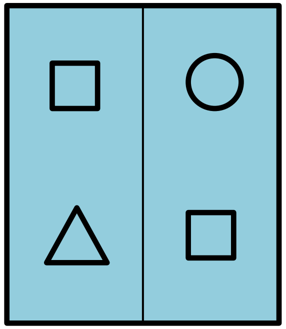

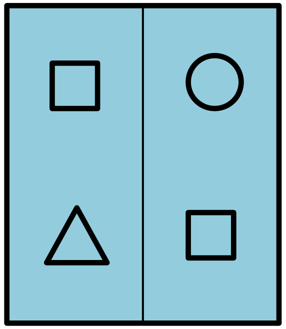

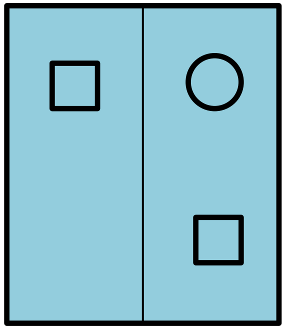

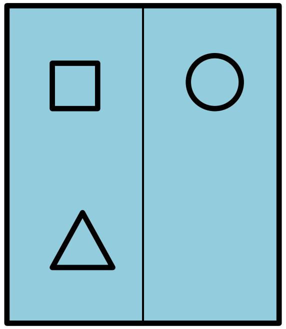

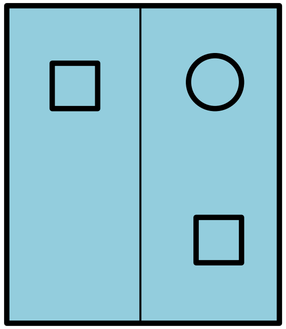

FORMACIÓN DOS EQUIPOS

Criterios de formación (recollidos no PFPP)

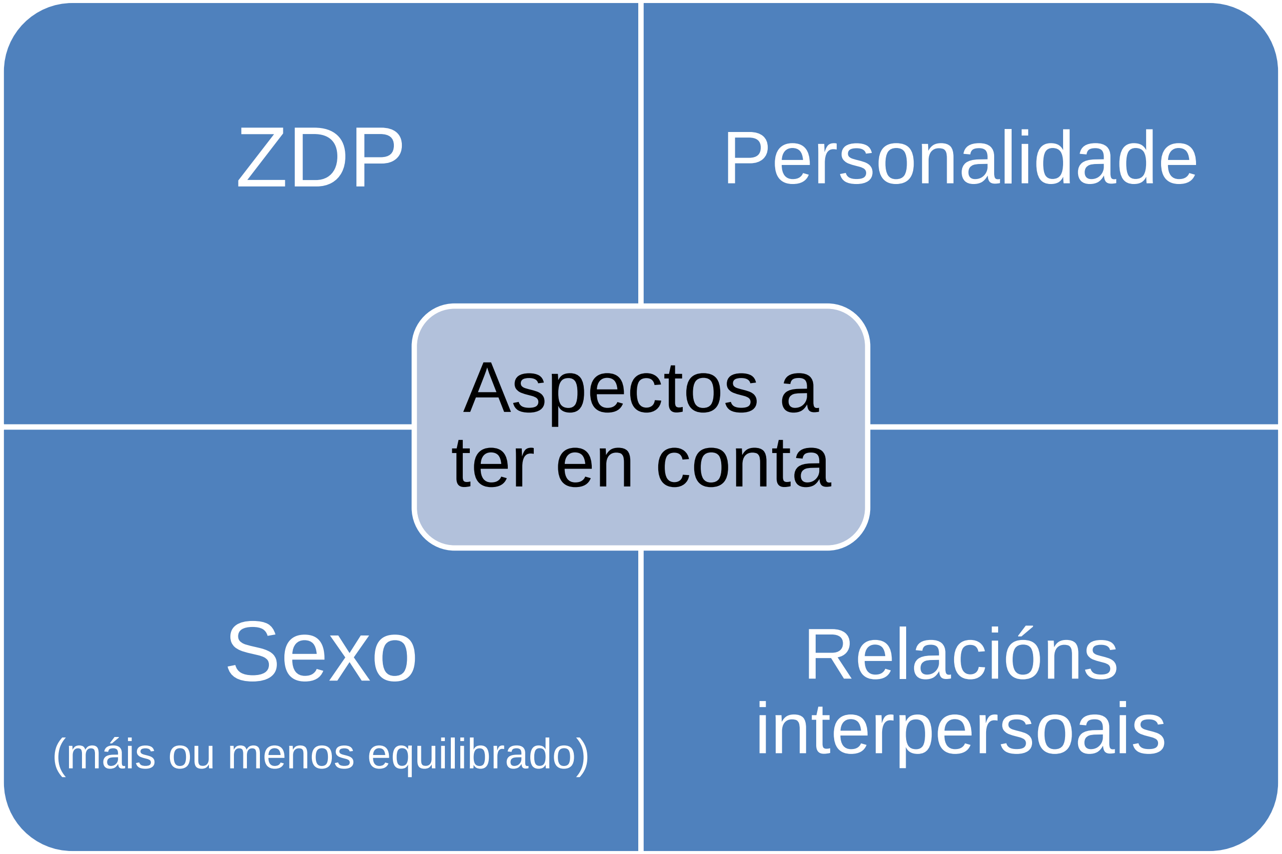

ESTABLECEMOS OS CARGOS DOS EQUIPOS

CARGO	FUNCIÓNS E RESPONSABILIDADES
Coordinador/a	Modera as actividades: controla que se sigan os pasos da estructura utilizada, controla o ton de voz e asigna cargos cando falta algún membro.
Secretario/a	Escribe, toma nota das decisións do grupo.
Portavoz	Transmite as ideas do equipo (posta en común).
Responsable do material	Encárgase do material, de repartilo, supervisar o seu coidado e gardalo.

PROGRAMA CA/AC

Ámbitos de intervención

A

ÁMBITO A: actuacións encamiñadas a **cohesionar** o grupo clase.

B

ÁMBITO B: actuacións encamiñadas a utilizar o traballo en equipo para ensinar e aprender. **Traballo en equipo como recurso.**

C

ÁMBITO C: actuacións encamiñadas a ensinar a traballar en equipo. **Traballo en equipo como contido.**

ÁMBITO DE INTERVENCIÓN B:
O traballo en equipo como recurso

Gran grupo, equipos reducidos, parellas… esporádicos ou estables

Equipos esporádicos ou estables, homoxéneos ou heteroxéneos

Estructuras cooperativas simples
Estructuras cooperativas complexas (Técnicas cooperativas)

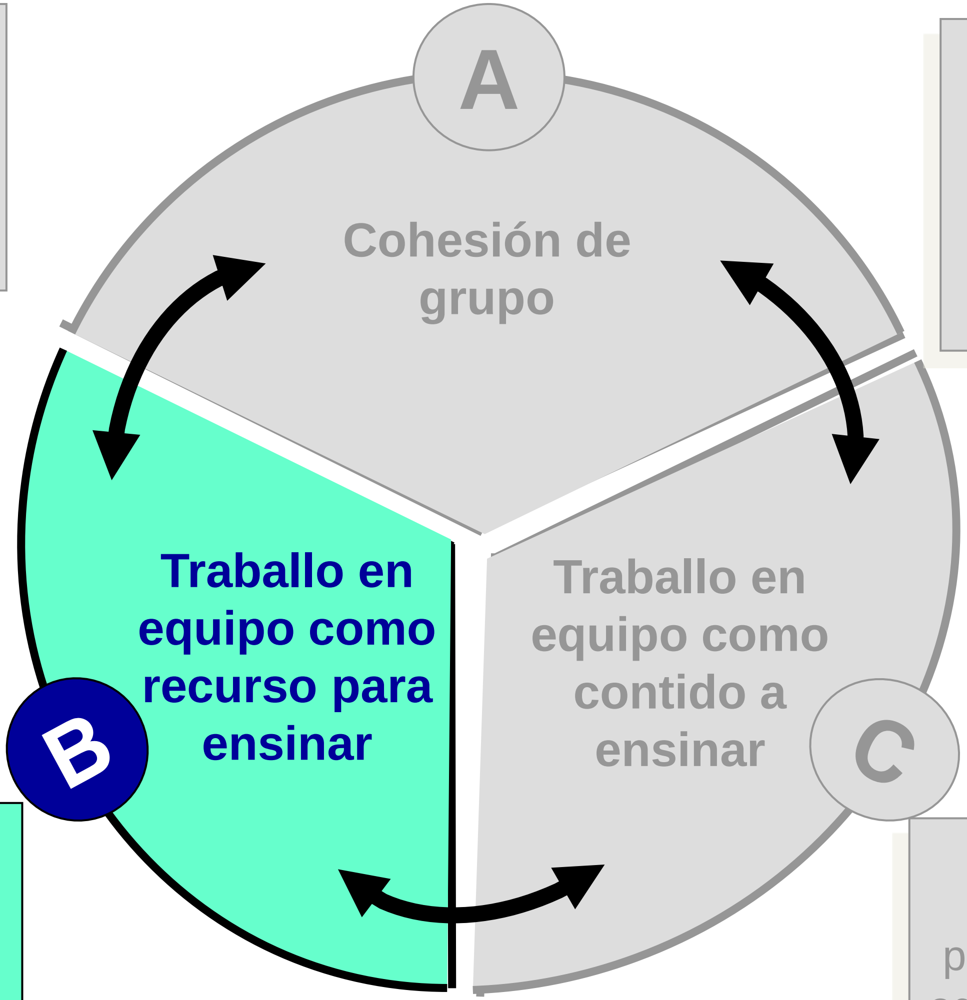

Dinámicas de grupo ou de equipo para a cohesión, xogos de coñecemento, cooperación, distensión e resolución de conflitos…

Equipos estables heteroxéneos *(Equipos de Base)*

Recursos para organizar os equipos, planificar o traballo en equipo e ensinar as habilidades sociais

ÁMBITO DE INTERVENCIÓN B:
O traballo en equipo como recurso

ÁMBITO B

Traballo en equipo como recurso

- Cando o grupo de clase está mínimamente cohesionado e máis disposto a traballar en equipo axudándose uns aos outros, trátase de:
- Ir utilizando, dunha forma cada vez máis xeneralizada, estructuras cooperativas (simples e complexas):
  - *para aprender xuntos*
  - *e para axudarse a aprender, cada vez máis*

Ámbitos de intervención do Programa CA/AC

Ámbito B: O traballo en equipo como recurso

Algunhas estruturas cooperativas

Estrutura (da actividade cooperativa)

- **Simples**
  - **Básicas**
    - Lectura compartida
    - 1-2-4
    - O Folio Xiratorio
    - Parada de 3 minutos
    - Lápices ao Centro
    - O xogo das Palabras
  - **Específicas**
    - O Número
    - Números iguais xuntos
    - Un por todos
    - Mapa conceptual a 4 bandas
    - Os 4 sabios
    - O Saco de Dúbidas
    - Cadea de preguntas
    - Mellor entre todos
  - **Derivadas**
    - Folio Xiratorio por parellas
    - Palabras Compartidas
    - Palabra e Debuxo
    - O Álbume de Cromos
    - A Sustancia
- **Complexas (= Técnicas cooperativas)**
  - Equipos de Axuda Mútua (Adaptación da técnica TAI)
  - Tutoría entre iguais
  - Crebacabezas
  - Grupos de Investigación
  - Técnica TGT

Ámbitos de intervención do Programa CA/AC

Ámbito B: O traballo en equipo como recurso

Algunhas estruturas cooperativas simples básicas

1. O Folio Xiratorio ▶
2. Lectura compartida ▶
3. 1-2-4 ▶
4. Lapis ao Centro ▶

Algunhas estruturas cooperativas básicas

FOLIO XIRATORIO

- O profesor/a encarga unha tarefa aos equipos de base (unha lista de palabras, a redacción dun conto, as cousas que saben dun determinado tema para coñecer as súas ideas previas, unha frase que resuma unha idea fundamental do texto que leron ou do tema que estudiaron, etc.).
- Un membro do equipo empeza a escribir a súa parte nun folio “xiratorio” e o pasa ao que ten ao seu lado seguindo a dirección das agullas do reloxo, para que escriba a súa parte da tarefa no folio.
- E así sucesivamente ata que todos os membros do equipo participaron na tarefa.
- Cando un membro do equipo escribe a súa parte, os demáis terán que estar atentos, axudarlle, correxirlle, posto que todos son responsables da produción do equipo.

Ámbitos de intervención do Programa CA/AC

Ámbito B: O traballo en equipo como recurso

Algunhas estruturas cooperativas básicas

FOLIO XIRATORIO

Cando	*Para*
Antes da Unidade Didáctica	Coñecer as ideas previas sobre o tema que se vai traballar.
Ao inicio da Unidade Didáctica	Comprobar a comprensión dunha explicación, dun texto...
Durante a Unidade Didáctica	Resolver problemas, responder cuestións, facer exercicios..., sobre o tema que se está traballando.
Ao final da Unidade Didáctica	Responder cuestións, ou construir frases, que resuman as ideas principais do tema traballado.

Ámbitos de intervención do Programa CA/AC

Ámbito B: O traballo en equipo como recurso

Algunhas estruturas cooperativas básicas

LECTURA COMPARTIDA

- Un alumno/a dun equipo lee o primeiro parágrafo dun texto. O resto deben estar moi atentos.
- A continuación, o alumno/a seguinte (o segundo, seguindo a dirección das agullas do reloxo) deberá explicar o que leu o compañeiro/a e facer un resumo.
- Os que veñen a continuación (o 3º e o 4º) din se o resumo é correcto e, se é necesario, o matizan ou o amplían, e así sucesivamente ata que leran todo o texto.
- Se hai algunha palabra que non entenden, incluso despois de consultalo no dicionario, o portavoz do equipo comunícallo ao profesor/a, o cal lle pide aos demais equipos que o expliquen. Se alguén o sabe, o explica e, ademais, di como o deduciron.

Ámbitos de intervención do Programa CA/AC

Ámbito B: O traballo en equipo como recurso

Algunhas estruturas cooperativas básicas

LECTURA COMPARTIDA

Cando	*Para*
Antes da Unidade Didáctica	"Refrescar" as ideas sobre o tema a traballar a partir dun texto.
Ao inicio da Unidade Didáctica	Introducir un tema a partir dun texto.
Durante a Unidade Didáctica	Asegurar a comprensión dun texto a partir do cal deberánse facer uns exercicios.
Ao final da Unidade Didáctica	Asegurar a comprensión dun texto que sintetiza os contidos do tema traballado.

Algunhas estruturas cooperativas básicas

LAPIS AO CENTRO

- A mestra/e da a cada equipo unha folla con tantas preguntas ou exercicios sobre o tema a traballar. Cada neno/a do equipo pusúe unha folla coas preguntas, exercicios, etc. E deberá facerse cargo da resposta dunha pregunta ou da realización dun exercicio (debe lelo en voz alta, debe asegurarse de que todos os seus compañeiros/as aportan información e comprobar que todos entenderon a resposta consensuada).
- Mentras falan sobre como se fai e deciden cal é a resposta correcta, os lapis de todos colócanse no centro da mesa. Cando todos o teñen claro (o responsable da pregunta ou do exercicio debe asegurarse de que todos o teñen claro e de que saben que deben responder), entón cada un colle o seu lapis e escriben a resposta.
- Suceseivamente van cada un facendo un exercicio, respostando a algunha pregunta, etc.

Ámbitos de intervención do Programa CA/AC

Ámbito B: O traballo en equipo como recurso

Algunhas estruturas cooperativas básicas

LAPIS AO CENTRO

Cando	*Para*
Antes da Unidade Didáctica	Facer exercicios para coñecer las ideas previas sobre o tema que se vai traballar.
Ao inicio da Unidade Didáctica	Responder cuestións para comprobar a comprensión dunha explicación.
Durante a Unidade Didáctica	Resolver problemas, responder cuestións, facer exercicios..., sobre o tema que se está traballando.
Ao final da Unidade Didáctica	Responder cuestións, ou construir frases, que resuman as ideas principais do tema traballado.

Ámbitos de intervención do Programa CA/AC

Ámbito B: O traballo en equipo como recurso

Algunhas estruturas cooperativas básicas

1-2-4

- Dentro do equipo de base, primeiro cada un (1) pensa en cal é a resposta correcta a unha pregunta que plantexara a mestra/e.
- En segundo lugar, colócanse en parellas (2), intercambian as súas respostas, as comentan e escriben unha resposta en común.
- Finalmente, xúntanse as dúas parellas do equipo (4) e deciden cal é a resposta máis axeitada á pregunta que se lles plantexou.

Ámbitos de intervención do Programa CA/AC

Ámbito B: O traballo en equipo como recurso

Algunhas estruturas cooperativas básicas

1-2-4

Cando	***Para***
Antes da Unidade Didáctica	Coñecer as ideas precias sobre o tema que se vai traballar.
Ao inicio da Unidade Didáctica	Comprobar a comprensión dunha explicación.
Durante a Unidade Didáctica	Resolver problemas, responder cuestións, facer exercicios..., sobre o tema que se está traballando.
Ao final da Unidade Didáctica	Responder cuestións, ou construir frases, que resuman as ideas principais do tema traballado.

Algunhas estruturas cooperativas básicas

PARADA DE TRES MINUTOS

- Faise unha pausa no que se está facendo (unha explicación do profesor, a realización duns exercicios por parte dos alumnos…) para que os alumnos, en equipos, plantexen preguntas, expresen dúbidas, etc. sobre o que se está facendo.
- Transcurridos tres minutos, un portavoz de cada equipo, seguindo un turno determinado, plantexa unha pregunta, unha dúbida…, e o profesor/a da a resposta a cada unha delas.
- Realizaránse as voltas que faga falla, ata que se responderan todas as preguntas e dúbidas.

Algunhas estruturas cooperativas básicas

PARADA DE TRES MINUTOS

Cuando:	***Para:***
Antes de la Unidad Didáctica	Recordar y exponer ideas relacionadas con el tema que se va a trabajar.
Al inicio de la Unidad Didáctica	Plantear cuestiones o dudas sobre el tema que se está trabajando.
Durante la Unidad Didáctica	
Al final de la Unidad Didáctica	Plantear cuestiones o dudas al final de un tema, después de haberlo repasado en equipo.

O TRABALLO EN EQUIPO COMO CONTIDO A ENSINAR

Ámbitos de intervención del Programa CA/AC

Ámbito C: O traballo en equipo como contido

Gran grupo, equipos reducidos, parellas… esporádicos ou estables

Equipos esporádicos ou estables, homoxéneos ou heteroxéneos

Estruturas cooperativas simples
Estruturas cooperativas complexas (Técnicas cooperativas)

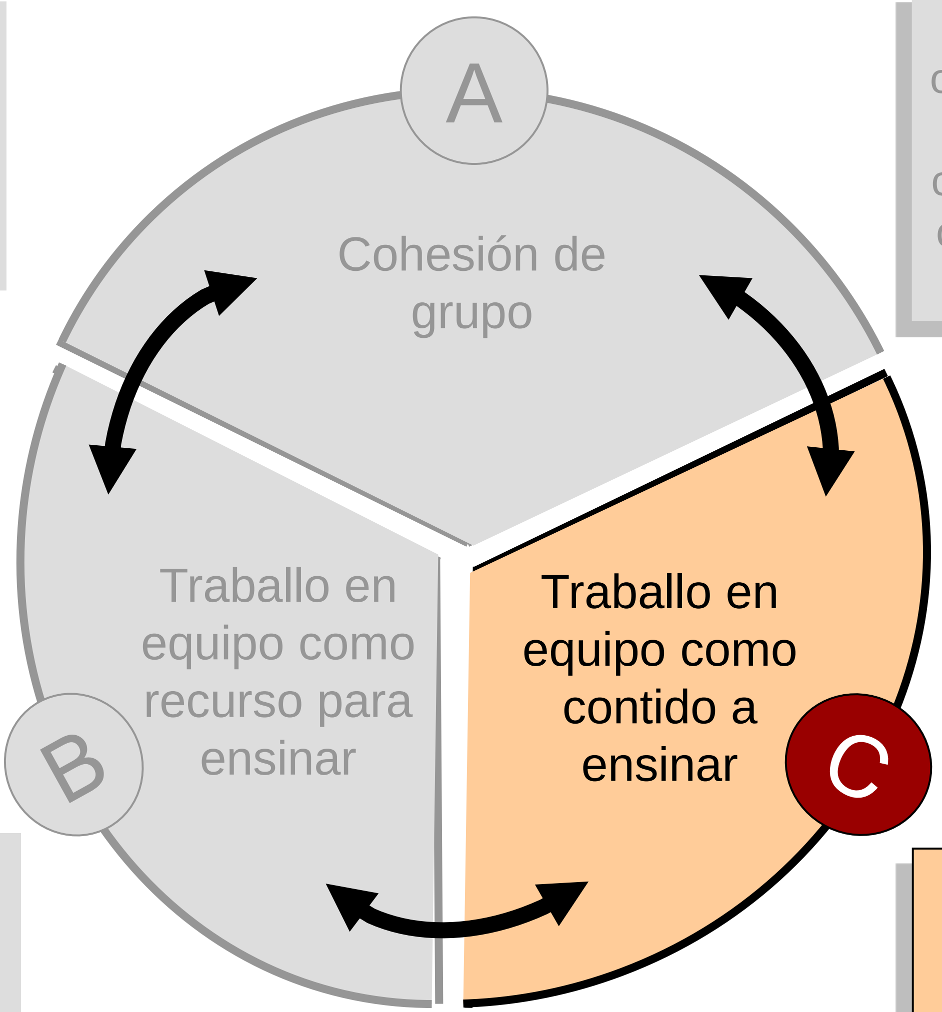

Dinámicas de grupo ou de equipo para a cohesión, xogos de coñecemento, cooperación, distensión e resolución de conflictos…

Equipos estables heteroxéneos *(Equipos de Base)*

Recursos para organizar os equipos, planificar o traballo en equipo e ensinar as habilidades sociais

Ámbito de intervención C: O traballo en equipo como contido

ÁMBITO C

Traballo en equipo como contido

- Cando se constata que traballar en equipo é máis difícil do que parecía e que os alumnos non saben traballar en equipo, trátase de:
- Ir ensinando aos alumnos a traballar en equipo para:
  - *Superar os problemas que van xurdindo (autorregular o funcionamiento do seu equipo)*
  - *Organizarse cada vez mellor como equipo*

Como se ensina a traballar en equipo?

En principio, igual como lles ensinamos calquer outra competencia:

SUMAR	TRABALLAR EN EQUIPO
• Explicarlles en que consiste sumar: como se colocan os números, que se ten que facer,...	• Explicarlles en que consiste traballar en equipo: cómo se distribúen as funcións e as tarefas....
• Practicar: facer sumas… na clase	• Practicar: Traballar en equipo… na clase.
• Axudalos a identificar os erros e a corrixilos..	• Axudalos a identificar os “erros” (os problemas que xurden) e a corrixilos: Revisar o seu funcionamento e establecer obxectivos de mellora…
• Practicar: facer máis sumas…	• Practicar: Traballar máis en equipo…

Ámbitos de intervención Do Programa CA/AC

Ámbito C: O traballo en equipo como contido

1. Ensinar a traballar en equipo

Ensinr a traballar en equipo, entre outras cousas, equivale a ensinar aos alumnos a:

A Axudalos a **ter conciencia de equipo** e traballar xuntos para conseguir un mesmo obxectivo: aprender os contidos escolares, axudarse a aprendelos e aprender a traballar en equipo.

B Axudalos a **autorregular o funcionamento do seu propio equipo**, a descubrir o que aínda non fan ben e que perxudica ao seu equipo e a atopar a maneira de mellorar o funcionamento do seu equipo.

C **Axudarlles a planificar o traballo en equipo** e ser responsables na realización das tarefas acordadas e asignadas a cada un e no cumprimento dos compromisos persoais contraídos cada un para o ben do equipo.

Ensinar a traballar en equipo, entre outras cousas, equivale a ensinar aos alumnos a:

A

Axudalos **a ter conciencia de equipo** e traballar xuntos para conseguir un mesmo obxectivo: aprender os contidos escolares, axudarse a aprendelos e aprender a traballar en equipo.

Como facelo?

1. **Recordarlles a miudo os obxectivos do equipo** como unha cousa que os une e que xuntos conseguirán : *Progresar na aprendizaxe e axudarse os uns aos outros* a facelo.
2. **Programando e levando a cabo proxectos comúns**, académicos e non estrictamente académicos, para todo o grupo clase, coa aportación de cada un dos equipos.
3. **Celebrando xuntos** -no equipo e co grupo- **os éxitos** realizados (*celebracións de equipo e de grupo*).

Ensinar a traballar en equipo, entre outras cousas, equivale a ensinar aos alumnos a:

A

Axudalos **a ter conciencia de equipo e traballar xuntos para conseguir un mesmo obxectivo**: aprender os contidos escolares, axudarse a aprendelos e aprender a traballar en equipo.

As actuacións no ámbito A (cohesión de grupo) buscan esta finalidade (tomar consciencia de grupo, formar os equipos e empezar a tomar conciencia de comunidade e de equipo) polo que ademáis de facer dinámicas de cohesión ao inicio, hai que continuar traballando a cohesión de grupo ao longo de todo o curso.

Ensinar a traballar en equipo, entre outras cousas, equivale a ensinar aos alumnos a:

B

Axudalos a autorregular o funcionamento do seu propio equipo, a descubrir o que aínda non fan ben e que perxudica ao seu equipo e a atopar a maneira de mellorar o funcionamento do seu equipo.

Como facelo?

Frente a un problema...	Determínase unha norma...	e alguén se encarga de...
Cando traballan en equipo gritan moito e hai moito ruido na aula.	Falaremos en voz baixa para non molestar.	Controlar o ton de voz.
Alguén impón o seu punto de vista, e os demais apenas poden opinar...	Escoitaremos o punto de vista de todos.	Moderar a actividade: Controlar que as “estruturas” se apliquen ben.
O material común casi sempre está desordenado	Respectaremos o material do equipo.	Ter coidado do material do equipo
Alguén do equipo ten máis problemas á hora de participar...	Axudarémonos á hora de participar.	Axudar a alguén que o necesite.

Ensinar a traballar en equipo, entre outras cousas, equivale a ensinar aos alumnos a:

B

Axudalos a **autorregular o funcionamento do seu propio** equipo, a descubrir o que aínda non fan ben e que perxudica ao seu equipo e a atopar a maneira de mellorar o funcionamento do seu equipo.

Como facelo?

Distribuíndo os cargos dentro do equipo e determinando as súas funcións:

Cargo	Tarefas e responsabilidades (mínimas ou básicas)
Coordinador/a	Modera as actividades: controla que se sigan os pasos da estrutura utilizada
Secretario/a	Controla o ton de voz
Axudante	Axuda ao que o necesite
Intendente	Coida o material do equipo
(Portavoz)	(Fala en nome do equipo)

Ensinar a traballar en equipo, entre outras cousas, equivale a ensinar aos alumnos a:

C

Axudarlles **a planificar o traballo en equipo** e ser responsables na realización das tarefas acordadas e asignadas a cada un e no cumprimento dos compromisos persoais contraídos cada un para o ben do equipo.

Como facelo?

1. Ensinándolles a planificar o traballo en equipo (*é dicir, a anticipar o que hai que facer para conseguir unha cousa, determinar as tarefas a realizar e distribuilas de forma axeitada).*
2. Procurar que a tarefa adxudicada a cada membro sexa axustada ás súas características.
3. Ter en conta que o proceso seguido é igual ou máis importante que o resultado final obtido.

RECURSOS PARA ENSINAR A TRABALLAR EN EQUIPO

***Os Plans de Equipo*:**

A través deles, *planificando o que queren conseguir como equipo nun periodo de tempo determinado, e revisándoo periodicamente,* os equipos vanse autorregulando, funcionan cada vez mellor como equipo e os seus membros, xa que logo, van aprendendo a traballar en equipo.

O *Caderno do Equipo*:

Nel os equipos fan constar as súas “sinais de identidade” e o seu “historial” como equipo (nome, membros, normas, cargos e funcións, *Plans de Equipo,* revisións periódicas…

O PLAN DE EQUIPO

A finalidade dos Plans de Equipo é que os nenos/as aprendan a valorar o seu traballo en equipo e a coñecer aqueles aspectos que teñen que mellorar.

RECURSOS PARA ENSINAR A TRABALLAR EN EQUIPO

PLANIFICACIÓN dos Plans de Equipo: temporalización

PLANIFICACIÓN APRENDIZAXE COOPERATIVA NIVEL… 2015-16

Xaneiro

			7	8
11 Abrimos **Plan de Equipo 1**	12	13	14	15 **Seguimento do Plan de equipo**
18	19 **Seguimento**	20	21	22 **Seguimento**
25	26 **Seguimento**	27	28	29 **Revisión do plan**

RECURSOS PARA ENSINAR A TRABALLAR EN EQUIPO

OS PLANS DE EQUIPO:

FASES DO PLAN DE EQUIPO

- **1.**Negociación do plan
- **2.** Diario de sesións (seguimentos)
- **3.**Valoración final/revisión do plan

FASES DO PLAN DE EQUIPO

1. **NEGOCIACIÓN DO PLAN DE EQUIPO**
   - Cargos e responsabilidades
   - Obxectivos para o equipo
   - Compromisos persoais

É fundamental que o grupo estea mínimamente cohesionado.

NEGOCIACIÓN DO PLAN DE EQUIPO

Cargos e responsabilidades

Establécense uns **cargos e responsabilidades**. As funcións atribuidas aos diferentes cargos/roles deberán ser iguais para todos os Equipos de Base.

No noso centro, acordouse na comisión de Aprendizaxe Cooperativa establecer os mesmos cargos e por conseguinte, as mesmas funcións, para todas as aulas, para así ter unha coherencia de centro

NEGOCIACIÓN DO PLAN DE EQUIPO

Cargos e responsabilidades

ACTIVIDADE:

En equipos, establecer os cargos e funcións atribuidas a cada un deles.

Para elo utilizaremos a estrutura do 1-2-4

NEGOCIACIÓN DO PLAN DE EQUIPO

Cargos e responsabilidades

CARGO	FUNCIÓNS E RESPONSABILIDADES
Coordinador/a	Modera as actividades: controla que se sigan os pasos da estructura utilizada, controla o ton de voz e asigna cargos cando falta algún membro.
Secretario/a	Escribe, toma nota das decisións do grupo.
Portavoz	Transmite as ideas do equipo (posta en común).
Responsable do material	Encárgase do material, de repartilo, supervisar o seu coidado e gardalo.

Exemplo de cargos e funcións establecidos no noso centro

NEGOCIACIÓN DO PLAN DE EQUIPO

Cargos e responsabilidades

En educación infantil introducimos os cargos progresivamente, comenzando polo cargo de responsable de material e, en función de variables tales como o grupo-aula, a calidade e cantidade de aprendizaxe cooperativo que se realice na aula, iremos introducindo os restantes.

Todos os nenos/as pasarán por todos os cargos, deixando un tempo (no noso centro dúas/tres semanas), para que aprendan a desempeñar as funcións asignadas.

NEGOCIACIÓN DO PLAN DE EQUIPO

Cargos e responsabilidades

Exemplo de panel de cargos para educación infantil:

NEGOCIACIÓN DO PLAN DE EQUIPO

Obxectivos para o equipo

En cada Equipo de Base establécense/**negócianse** os **obxectivos de equipo.**

En educación Primaria, os nenos/as establecen os obxectivos que axudarán a mellorar o seu traballo como equipo. O profesor guía nesta decisión.

En Educación infantil establecemos tres obxectivos para todos os equipos.

NEGOCIACIÓN DO PLAN DE EQUIPO

Compromisos persoais

En cada Equipo de Base os seus membros acordan o compromiso persoal de cada un deles para o equipo (un aspecto que coidará especialmente e no que ten que mellorar polo ben do seu equipo). Teñen moito que ver coas habilidades sociais.

Os compromisos persoais deben ser formulados en positivo e ser canto máis concretos mellor.

UN MODELO DE PLANIFICACIÓN DE PLAN DE EQUIPO

PLAN DEL EQUIPO. PLANIFICACIÓN (Plantilla 1.a)

Nombre del centro		Curso escolar	

Período:		Nombre del equipo:		Grupo:	

OBJETIVOS: ¿QUÉ QUEREMOS CONSEGUIR?	
1. Progresar en el aprendizaje	
2. Ayudarnos los unos a los otros	
3. Objetivo específico	

CARGOS	Nombre del alumno/a
Coordinador/a	
Secretario/a	
Ayudante	
Intendente	
(Portavoz)	

COMPROMISOS PERSONALES	Nombre del alumno/a	Firma

MODELO DE PLANIFICACIÓN DE PLAN DE EQUIPO para o noso centro-Primaria

PLAN DE EQUIPO-Planificación

NOME DO EQUIPO:

1. OS NOSOS OBXECTIVOS COMO EQUIPO

2. CARGO QUE EXERCE CADA MEMBRO

CARGO	NOME
Coordinador	
Portavoz	
Secretario	
Responsable do material	

3. COMPROMISOS PERSOAIS

COMPROMISO PERSOAL	NOME E SINATURA

PLANIFICACIÓN DE PLAN DE EQUIPO

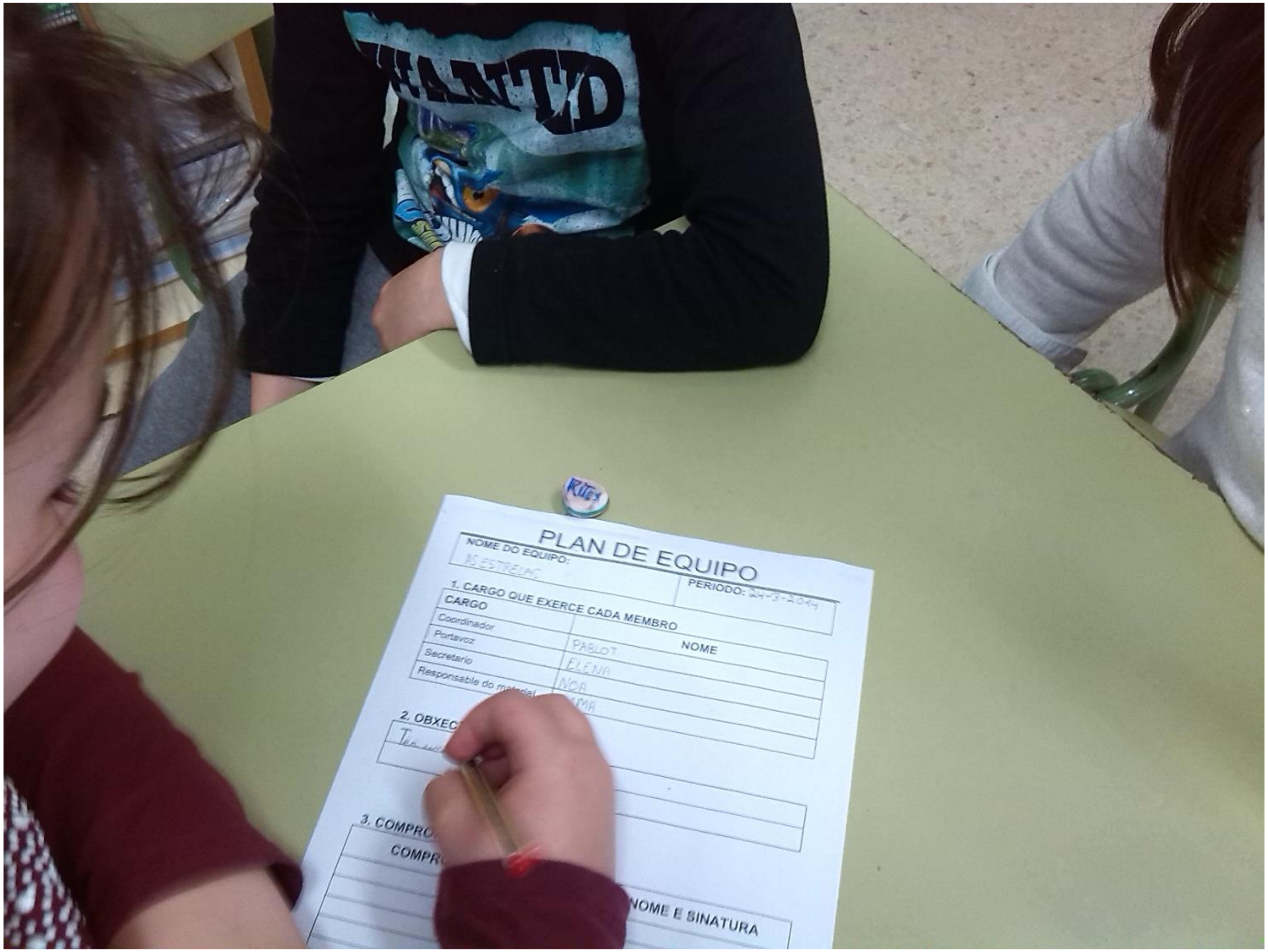

MODELO DE PLANIFICACIÓN DE PLAN DE EQUIPO para o noso centro-Primaria

PLANIFICACIÓN DE PLAN DE EQUIPO

MODELO DE PLANIFICACIÓN DE PLAN DE EQUIPO para o noso centro-Infantil

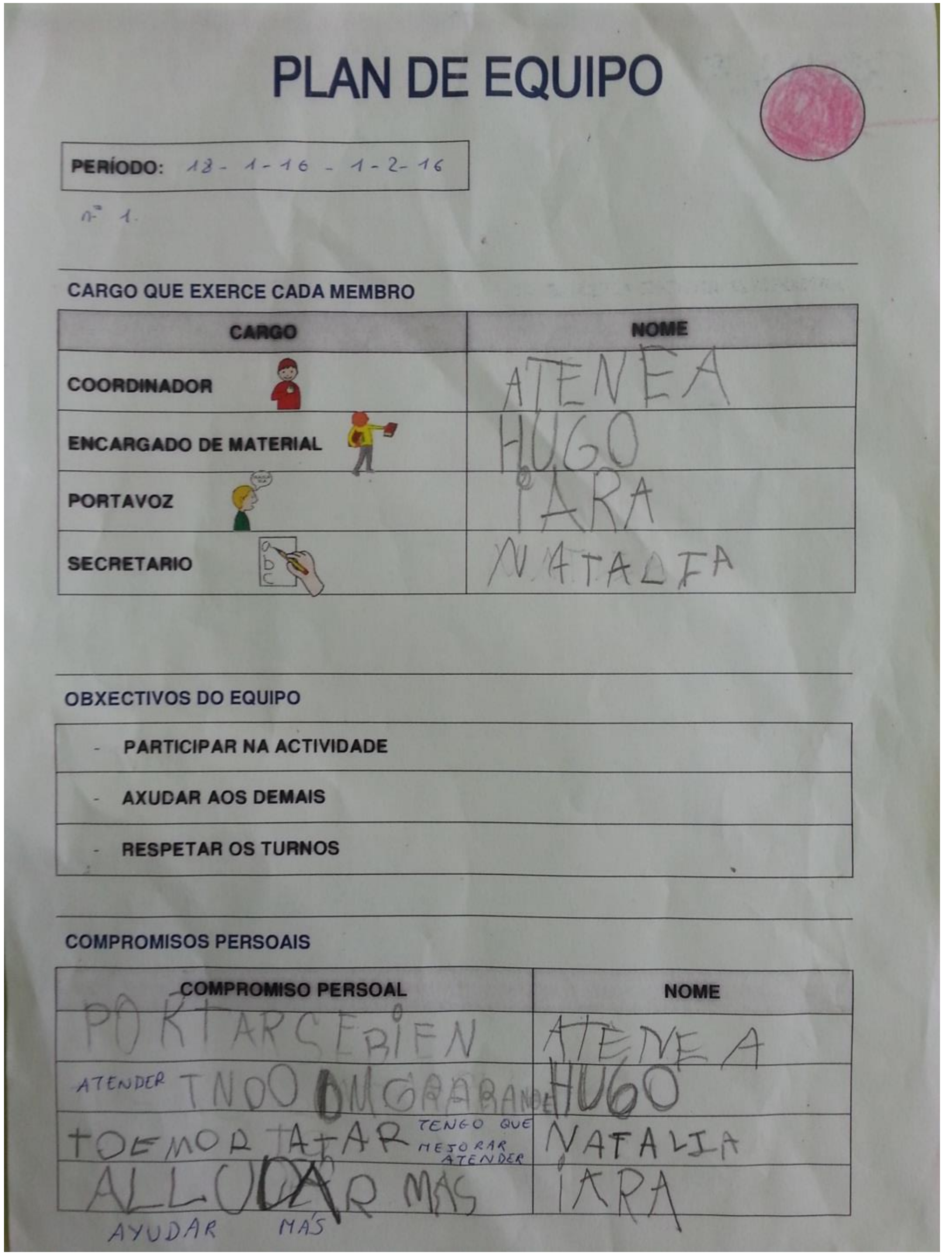

PLAN DE EQUIPO

PERÍODO: 18-1-16 - 1-2-16

nº 1.

CARGO QUE EXERCE CADA MEMBRO

CARGO	NOME
COORDINADOR	ATENEA
ENCARGADO DE MATERIAL	HUGO
PORTAVOZ	IARA
SECRETARIO	NATALIA

OBXECTIVOS DO EQUIPO

- PARTICIPAR NA ACTIVIDADE
- AXUDAR AOS DEMAIS
- RESPETAR OS TURNOS

COMPROMISOS PERSOAIS

COMPROMISO PERSOAL	NOME
PORTARCEBIEN	ATENEA
ATENDER TNOO OMGRAABANDE	HUGO
TOEMOR TATAR TENGO QUE MEJORAR ATENDER	NATALIA
ALLUDAR MAS	IARA

AYUDAR MÁS

FASES DO PLAN DE EQUIPO

2 DIARIO DE SESIÓNS (SEGUIMENTOS)

- É **imprescindible facer varios Seguimentos (Diario de sesións)** durante o período do Plan do Equipo.
- Periodicamente (por exemplo, 3 veces ou 4 veces no período que dura un Plan, o equipo fará seguimento dos obxectivos, compromisos persoais e funcionamento do equipo a propósito de 3 ou 4 sesións nas que fixeron actividades de aprendizaxe empregando estruturas cooperativas).

FASES DO PLAN DE EQUIPO

2 DIARIO DE SESIÓNS (SEGUIMENTOS)

- Os seguimentos se realizarán **xusto ao remate desas sesións nas que se fixeron actividades con estruturas cooperativas**. *(Non se debe facer ao remate dunha actividade de aprendizaxe feita cunha estrutura cooperativa que se introduce por primeira vez).*
- **O número de seguimentos dependerá da cantidade de** sesións nas que o profesorado dese grupo-clase plantexa na clase **actividades de aprendizaxe con estruturas cooperativas durante ese periodo**.

UN MODELO DE SEGUIMENTO (diario de sesións) DE PLAN DE EQUIPO

DIARIO DE SESSIONES (Plantilla 2 - Primaria)

Nombre del centre			Curso escolar		
Día:		Nombre del equipo:		Grupo:	

OBJETIVOS	3	2	1
1. Progresar en el aprendizaje			
2. Ayudarse unos a otros			
3. Objetivo específico:			

EJERCICIO DE LOS CARGOS		3	2	1
Coordinador/a	Nombre:			
Resto del equipo:				
Secretario/a	Nombre:			
Resto del equipo:				
Ayudante	Nombre:			
Resto del equipo:				
Intendente	Nombre:			
Resto del equipo:				
(Portavoz)	Nombre:			
Resto del equipo:				

VALORACIÓN COMPROMISOS	Nombre	¿Qué he hecho bien?	¿En qué he de mejorar?	3	2	1

¿En qué hemos de mejorar en la próxima sesión?:

EXEMPLO DE SEGUIMENTO (DIARIO DE SESIÓNS) para Primaria

SEGUIMENTO do Plan de Equipo

EQUIPO:	CURSO:	
AREA:	ESTRUTURA:	DATA:

OBXECTIVOS DE EQUIPO	POUCO	BASTANTE	MOITO

OBXECTIVOS PERSOAIS	NOME	POUCO	BASTANTE	MOITO

CARGO	NOME	POUCO	BASTANTE	MOITO

QUE FIXEMOS BEN?

QUE TEMOS QUE MELLORAR?

EXEMPLO DE SEGUIMENTO (DIARIO DE SESIÓNS) para Primaria

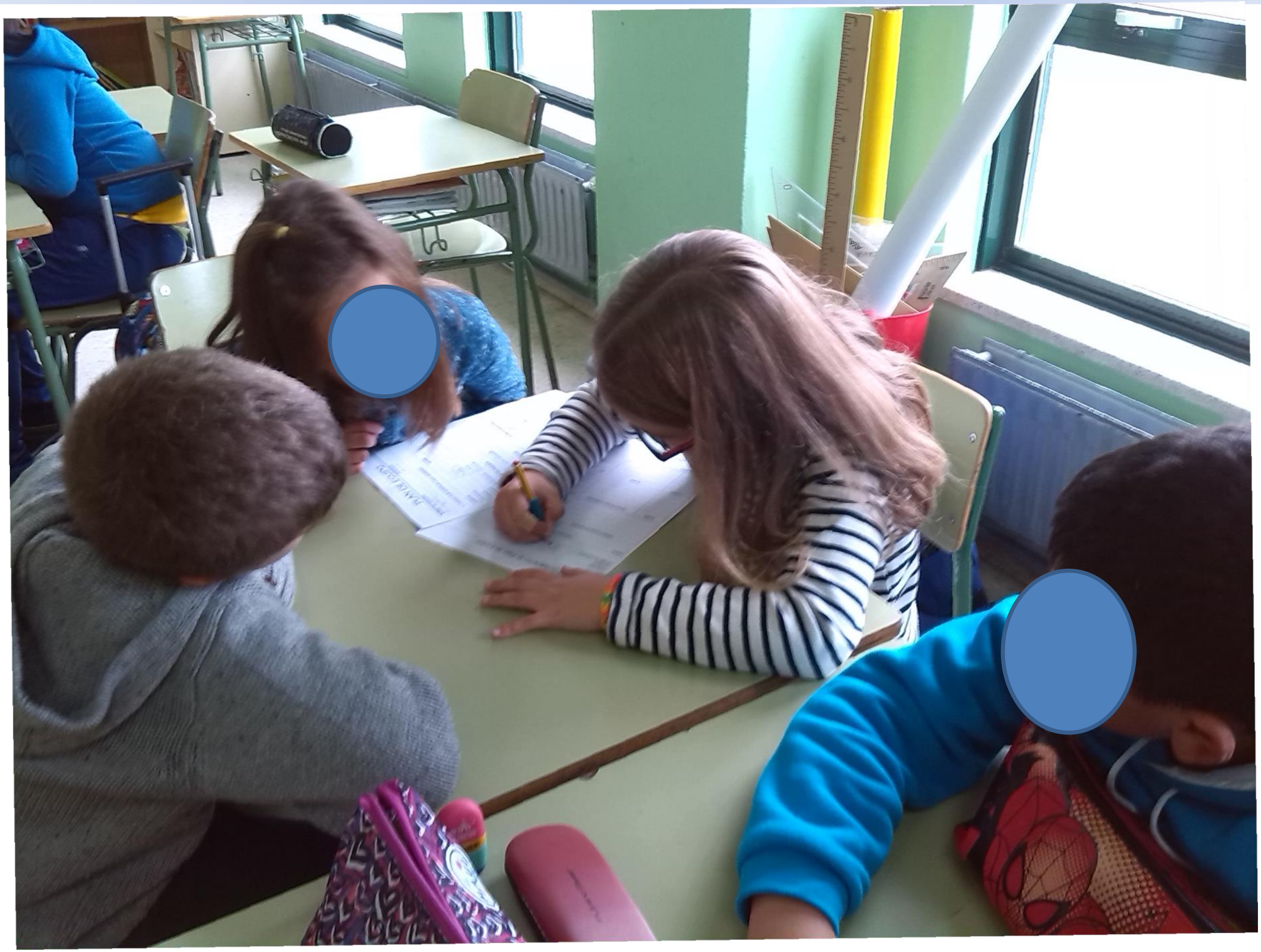

EXEMPLO DE SEGUIMENTO (DIARIO DE SESIÓNS) Para Infantil

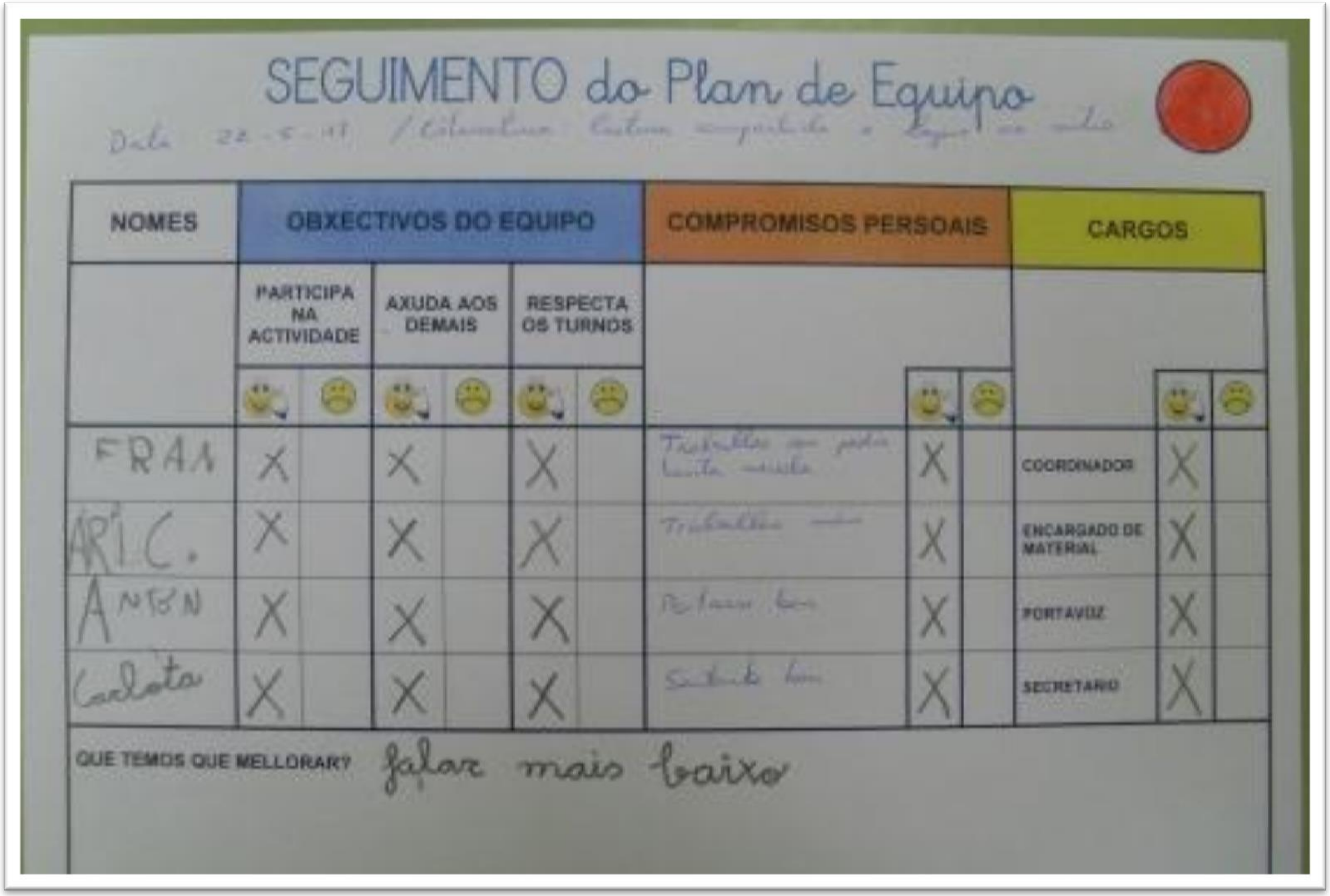

SEGUIMENTO do Plan de Equipo

Data 22-5-17 / [illegible]

NOMES	OBXECTIVOS DO EQUIPO						COMPROMISOS PERSOAIS			CARGOS		
	PARTICIPA NA ACTIVIDADE		AXUDA AOS DEMAIS		RESPECTA OS TURNOS							
	🙂	☹	🙂	☹	🙂	☹		🙂	☹		🙂	☹
FRAN	X		X		X		[illegible]	X		COORDINADOR	X	
ARIC.	X		X		X		[illegible]	X		ENCARGADO DE MATERIAL	X	
ANTÓN	X		X		X		[illegible]	X		PORTAVOZ	X	
Carlota	X		X		X		[illegible]	X		SECRETARIO	X	

QUE TEMOS QUE MELLORAR? falar mais baixo

SEGUIMENTOS, CANDO OS FACEMOS?

Aproveitamos as horas dos profesores de apoio para realizar os seguimentos.

O Caderno de Equipo: Elementos

1. Nome do equipo
2. Membros do equipo
3. Cargos e funcións
4. Normas de funcionamento
5. ”Plans do Equipo”
6. Revisiones periódicas do Equipo

RECURSOS PARA ENSINAR A TRABALLAR EN EQUIPO

O Caderno de Equipo: portada

Cada equipo decide o seu nome e elabora unha portada que incluirá no caderno de equipo

O Caderno de Equipo: membros e cargos

(Espacio reservado para el nombre del centro)		
Nombre del equipo:	Grupo:	Curso:

El equipo está formado por:	**Sus principales aficiones y habilidades son:**

Cargos del equipo	**Funciones de cada cargo:**
Coordinador	
Secretario	
Ayudante	
Intendente	
(Portavoz)	

O Caderno de Equipo: Plans do Equipo

PLAN DEL EQUIPO número: I	
Período:	

Centro:	
Grupo:	
Nombre del Equipo:	

OBJECTIVOS DEL EQUIPO:	
1	Progresar en el aprendizaje
2	Ayudarnos unos a otros
3	

Nombre	Cargo dentro del equipo
	Coordinador o coordinadora
	Secretario o secretaria
	Intendente
	Ayudante
	Portavoz

Nombre	Compromiso personal	Firma

O Caderno de Equipo: Seguimentos

REVISIÓN DEL PLAN DEL EQUIPO Núm.:	Período:

Centro:	
Grupo:	
Nombre del Equipo:	

1. ¿Hemos alcanzado los objetivos del equipo? (Nada . Poco , Normal . Bastante. Mucho)

Objetivos que nos habíamos propuesto	*N*	*P*	*No*	*B*	*MB*
1. Progresar en el aprendizaje					
2. Ayudarnos unos a otros					
3.					

2. ¿Hemos ejercido correctamente nuestro cargo? (Nada . Poco. Normal . Bastante. Mucho)

Cargo	*:Lo he hecho bien ….Necesito mejorar porqué…*	*N*	*P*	*No*	*B*	*MB*

3. ¿Ha cumplido cada uno su compromiso? (Nada . Poco. Normal . Bastante. Mucho)

Nombre:	*:Lo he hecho bien ….Necesito mejorar porqué…*	*N*	*P*	*No*	*B*	*MB*

4. Valoración global del trabajo en equipo

¿Qué es lo que hacemos especialmente?
¿En qué debemos mejorar?

(Modelo 3)

O Caderno de Equipo: Revisión/valoración do plan de equipo

REVISIÓN DEL PLAN DEL EQUIPO Núm.:	Período:

Centro:	
Grupo:	
Nombre del Equipo:	

1. ¿Hemos alcanzado los objetivos del equipo? (Nada . Poco , Normal . Bastante. Mucho)

Objetivos que nos habíamos propuesto	*N*	*P*	*No*	*B*	*MB*
1. Progresar en el aprendizaje					
2. Ayudarnos unos a otros					
3.					

2. ¿Hemos ejercido correctamente nuestro cargo? (Nada . Poco. Normal . Bastante. Mucho)

Cargo	*:Lo he hecho bien ….Necesito mejorar porqué…*	*N*	*P*	*No*	*B*	*MB*

3. ¿Ha cumplido cada uno su compromiso? (Nada . Poco. Normal . Bastante. Mucho)

Nombre:	*:Lo he hecho bien ….Necesito mejorar porqué…*	*N*	*P*	*No*	*B*	*MB*

4. Valoración global del trabajo en equipo

¿Qué es lo que hacemos especialmente?
¿En qué debemos mejorar?

(Modelo 3)

CADERNO DE EQUIPO

O Caderno de Equipo: Revisión/valoración do plan de equipo

Faise ao final do periodo do Plan de Equipo en relación:

- A **interdependencia positiva de finalidades** (os obxectivos de equipo: progresar na aprendizaxe, axudarse uns ós outros e outros obxectivos específicos),
- A **interdependencia positiva de roles** (as funcións propias de cada cargo),
- A **responsabilidade individual** (compromisos persoais),
- E tendo en conta as **valoracións feitas nos Seguimentos/Diarios de Sesións** do Plan do equipo.